

Åkerlunds Bomullsspinneri

Fortsättning på fredagens blogg om industrialiseringen i Borås. Åkerlunds Bomullsspinneri är byggt 1898. De brandsäkra bjälklagen var ett system av flacka betongvalv på gjutjärnspelare, fasaderna är murade i tegel med höga, tätt sittande fönster för att släppa in så mycket ljus som möjligt i den ganska djupa byggnaden. Ett antal torn utanpå fasaden har olika funktioner som t.ex trapphus, toaletter och dammevakivering. Det största tornet ut mot Druveforsvägen (Åkerlunds Spinneri) hade ursprungligen ett högt, spetsigt tak som innehöll vattencisternen för sprinkleranläggningen. Tornen lades utanpå den rektangulära byggnadskroppen både av brandsäkerhet och för att ge obrutna produktionsytor. Kraftöverföringen från ångmaskinhuset skedde med lingångar och remmar ut till de enskilda maskinerna. En zon med dubbla murar tvärs byggnaden i linje med vattentornet fungerade både som brandvägg mot det eldfarliga renseriet och som schakt för den vertikala kraftföringen. Åkerlundiska spinneriet byggdes på med en fjärde våning år 1915 och är nu med sin imponerande volym och sin ornamentik i murverkets övre partier ett stycke monumentalarkitektur som visar den betydelse industrin hade.

Vattentornets branta tak gav närmast associationer till franska barockslott och bilder av fabriksbyggnaderna fick ofta också representera företaget utåt i annonser och brevpapper.

Foto Glenn Murberg 20150801

År 2015 såg Åkerlunskas spinneriet ut så här. Vid sidan om de närliggande engelska förebilderna för textilindustrins byggnader fanns också tyska influenser. Ett exempel på det är en byggnad från år 1885, Borås Spinneri som låg på andra sidan Spårgatan (nuvarande stadsmotorvägen)

Den ritades av en okänd tysk arkitekt och kom att bli viktig i Borås som insperationskälla för en lokal arkitekt med mycket betydande egen verksamhet i Borås under decennierna kring sekelskiftet, Lars Kellman. Tyvärr så drabbades Borås Spinneri av en häftig brand 1892 och endast ett skal återstod av bygganden.

Så här blev resultatet efter branden år 1892, Kellman byggde upp Borås Spinneris byggnad efterbranden och nästan identisk med originalet. Han kom sedan de närmaste åren att rita så många snarlika byggnader att man till och med talat om en "Kellmantyp". Byggnaderna är oftast i tre våningar och till de karakteristiska dragen hör regelbundet satta stickbågsfönster mellan, jämfört med Åkerlundska spinneriet, relativt breda murpelare. Fönstren står på en list i murverket och byggnadens hörn markeras med en pilaster som förkroppas över taklisten. Gaveln avslutas överst med ett rektangulärt element som ger Kellmans byggnader en tysk profil. Sådana mer eller mindre rikt utformade gavelavslutningar var vanliga i sekelskiftets industribyggande. Ibland har de funktionen att dölja en lanternin (lanternin betecknar inom arkitektur en rund eller polygonal turell med fönster som kröner ett tak eller en kupol) i taknocken, ibland användes de som en slags reklampelare där företagets namn stod. I Kellmans byggnader tycks de snarast, tillsammans med de uppstickande hörnpilastrarna, bidra till en borglik karaktär med trappstegsgavel eller tinnar och torn, vanliga motiv i tiden stora industrialpalats. Byggnader likande Borås Spinneri ritade av Kellman från år 1898 och framåt är Borås Band- & hängslefabrik och Borås klänningstygsfabrik ute vid Armåga.

Foto Glenn Murberg 20150801

Så här ser gamla Borås Spinneri ut år 2015 och byggnaden är bra bevarat.